

УДК 008:342.107.1.
DOI 10.46493/2663-2675-2021-1-2-2

СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ІНСТИТУТУ

Summary

Dmytro Viedenieiev, Full Professor, D.Sc. in Historical Sciences, Professor at the Department of art management and event technology of the National academy of culture and art management (Kyiv, Ukraine)

ESTABLISHMENT OF CULTURAL DIPLOMACY OF UKRAINE AS A SOCIO-CULTURAL INSTITUTE

The article presents the main factors of the institutionalization and development acceleration (from 2016) of Ukrainian cultural diplomacy. The author provides an overview of the historical way of the institute of cultural diplomacy of Ukraine becoming in 1918-1991. It is constated, that in the conditions of the new international relations paradigm approval – geoinformation (in which the main factor of the world policy system became the information flows and mass consciousness correcting) the efforts on behalf of cultural diplomacy could improve the international image of Ukraine as an effective state, improve the competitiveness of the national art and cultural products on the world cultural market.

It is considered the performance of the cultural diplomacy functions by the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for the national cultural product and information about the Ukrainian folk cultural- civilizational achievements distribution abroad. The author describes the complex of the special departments (institutions) in the structure of the MFA' main body, Ukrainian diplomatic representatives, others cultural-informational institutes (foundations, unions) of the state and civil character.

The article defines the main role for international-cultural communication development played by the Ukrainian Institute (UI) – the state organisation which presents the Ukrainian culture in the world and forms the positive image of Ukraine abroad. The author highlights such the main UI tasks as improving Ukraine's recognizability in the world thru the distribution of the knowledge about Ukraine; Ukrainian language and culture popularization abroad; development of the international dialogue thru the international exchanges maintaining; ensuring Ukrainian participation in the cooperation projects in the sphere of the creatives industries, culture, education, science, economy and others; distribution of the Ukrainian civil society development, state-building, commitment to the values of freedom, democracy, national unity.

Keywords: cultural diplomacy, cultural policy, “soft power”, sociocultural institutes, international information, state-building.

Стрімке зростання за останні десятиліття значущості культурної дипломатії (далі – КД) пов'язане з поширенням у сучасному світі стратегій й технологій корегування суспільної свідомості як передумови досягнення відповідних політичних цілей та глибинних змін суспільно-політичної реальності, відомих як «м'яка сила» та «публічна дипломатія», простір для застосування яких відкрило утвердження *нової парадигми міжнародних відносин – геоінформаційної*, в якій вирішальним фактором системи світової політики стали інформаційні потоки та корегування масової свідомості [8, с. 164; 12]. Водночас КД перетворюється на перспективну складову системи соціокультурних інститутів України [36].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми розвитку КД України присвячено вже солідний комплекс праць сучасних дослідників, котрі розглядають концептуальні засади й міжнародний досвід розвитку КД, форми і методи її діяльності, шляхи становлення та розгортання заходів культурної дипломатії незалежної України [9, 10, 13, 17, 28 30, 35]. Виокремився і такий аспект дослідження

проблеми як вивчення інституалізації й становлення організаційно-правових та функціональних засад діяльності системи КД України [14, 16, 22, 29, 36].

Узагальнюючи сучасні науково-нормативні погляди, запропонуємо такі визначення *культурної дипломатії*:

1. Унормована в концептуально-правовому та інституціональному відношенні, цілеспрямована діяльність держави та суспільного сектору з поширення за кордоном відповідної культурної інформації (продукту) та організації культурно-просвітницьких та мистецько-художніх заходів (установ) з метою забезпечення зовнішньополітичних інтересів держави та сприятливих міжнародних умов її суверенного існування.

2. Різновид соціокультурного інституту – сукупність спеціалізованих державних відомств (установ, закладів), приватних установ, громадських об'єднань та окремих громадян, котрі на функціональній або добровільній основі здійснюють провадження культурної дипломатії (або окремих її складових).

3. Один із напрямів сучасної специфічної дипломатії та «інноваційної» дипломатії, сукупність прийомів, методів і практичних заходів, що їх розробляють і реалізують органи зовнішніх відносин і/або інші уповноважені державні органи, які підтримують дипломатичну діяльність держави трансляцією зразків національної культури на зарубіжну аудиторію.

Одночасно посилюється інтегрованість та синергія застосування КД із такими галузями дипломатичної служби як «специфічна дипломатія» (передусім, міжнародно-інформаційне та культурно-гуманітарне її відгалуження) та «інноваційна дипломатія», яка здійснюється в інформаційно-цифровому просторі [11, 16].

Мета статті. Наукова реконструкція основних засад і перебігу творення культурної дипломатії як соціокультурного інституту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Можна констатувати, що у сучасних умовах *провідними факторами інституалізації й прискорення розвитку (з 2016 року) культурної дипломатії України* виступають:

- якісне зростання ролі інформаційно-гуманітарного і культурного потенціалу («м'якої сили», або *soft power*) у

забезпеченні міжнародно-політичної спроможності держави, її утвердження у модерній світобудові;

- значне піднесення ваги сектору культури і креативних індустрій як чинника суспільного розвитку та стратегії майбутнього;

- підвищення значення чинника інформаційної та культурно-цивілізаційної безпеки у загальній стратегії забезпечення суверенітету й національної безпеки держави [див.: 4 – 5, 21];

- формування нової моделі (структури) інституціонально-управлінського поля України із залученням до нього гуманітарних інституцій інноваційного типу (Українського культурного фонду, Українського інституту книги, Національного фонду досліджень України, Українського інституту кіно, Мистецького арсеналу, Довженко-Центру та інших);

- помітне розширення програмної діяльності в Україні іноземних культурних інституцій (установ культурної дипломатії на кшталт Гете-Інституту, Британської Ради або Польського інституту) в інтересах утвердження довгострокових позицій політичного та соціокультурного впливу цих держав в Україні;

- зростання активності діаспори і закордонних українців у справі обстоювання інтересів України у світі, необхідність сприяння їм у реалізації національно-культурних попитів.

Зусилля по лінії культурної дипломатії здатні поліпшувати міжнародний імідж України, підвищувати конкурентоспроможність національних мистецьких та культурних продуктів (проектів). Водночас культурна дипломатія є складовою *стратегії «м'якої сили» у міжнародних взаєминах*, сприяє популяризації національної культури у світовому просторі, що виступає стратегічним пріоритетом з огляду на завдання євроінтеграційного курсу України [6, 28].

Можна стверджувати, що поява інституціональних та діяльнісних зародків вітчизняної КД пов'язана із розбудовою національної державності та зовнішньополітичної діяльності України [див. докладніше: 2 – 3]. У структурі центрального апарату МЗС Української Народної Республіки (1917 – 1920), Української Держави гетьмана Павла Скоропадського (1918) створюються координаційні підрозділи з інформаційно-видавничої роботи (відділ преси, архівно-літературний відділ). У складі дипломатичних представництв запроваджуються інформаційно-пресові підрозділи (відділи, бюро). Виникають і спеціалізовані установи (Українське Телеграфне Агентство з закордонними філіями/корпунктами), відомства (Міністерства преси і пропаганди УНР).

Розвивається видавнича й пресова діяльність за кордоном, спрямована і на поширення відомостей про культурно-цивілізаційні особливості та досягнення українського народу. Тріумфальними стали зарубіжні гастролі 1919 – 1920 років Української республіканської капели О. Кошиця при Міністерстві освіти УНР.

12 травня 1954 року Україна вступила до ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, створена 1946 року). У липні 1956-го Рада Міністрів УРСР створила постійну Міжвідомчу

комісію УРСР у справах ЮНЕСКО. Широку культурно-просвітницьку роботу вело протягом 1926 – 1992 років Українське товариство культурного зв'язку із закордоном – Українське товариство дружби і культурного зв'язку із зарубіжними країнами. В його діяльності на громадських засадах брали участь сотні відомих діячів української культури і науки, до 40 тис. представників інтелігенції (1991), до 5 тис. (1986) громадських організацій.

Значущою передумовою інституалізації КД України стало формування її організаційно-правових та концептуальних засад. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» серед наріжних основ зовнішньої політики визначає створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, підтримання з ними сталих зв'язків, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного, правового простору, підтримку інтеграції України до світового інформаційного простору.

Стаття 3 Закону України «Про культуру» серед основних засад державної політики у цій сфері визначила пропаганду всієї різноманітності української національної культури за кордоном. Стаття 33 згаданого Закону України визначає, що держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із зарубіжними партнерами. На державу покладене (ст. 34) піклування про задоволення національно-культурних потреб українців, які проживають за межами України.

2004 року затверджено окремий Закон України «Про закордонних українців», що передбачає задоволення національно-культурних і мовних потреб закордонних українців та захист їхніх прав як національних меншин в інших державах «невід'ємною складовою частиною зовнішньополітичної діяльності України». Уряд України має затверджувати державну цільову програму співпраці із закордонними українцями.

Указом Президента України за № 5 від 12.01.2015 затверджено «Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [25]. Дорожня карта та першочергові пріоритети реалізації Стратегії передбачають, зокрема, розробку «Програми популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі». Остання передбачає формування позитивного іміджу України як європейської, демократичної, конкурентоздатної держави, збільшення та оптимізації присутності України на міжнародних заходах та майданчиках, розширення її присутності у міжнародному культурному середовищі.

Розпорядженням КМ України за № 739-р від 11.10.2016 схвалено «Концепцію популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі». Йдеться, зокрема, про забезпечення ефективного використання можливостей українських культурно-інформаційних центрів за кордоном, створення системних і комплексних умов для формування позитивного туристичного іміджу.

«Доктрина інформаційної безпеки України», затверджена Указом Президента України за № 47 [26] від 25.02.2017, серед національних інтересів України у цій сфері визначає формування позитивного іміджу України у світі, донесення оперативної, достовірної та об'єктивної інформації про події в Україні до міжнародної спільноти. Механізм реалізації доктрини скеровує на розвиток публічної дипломатії, зокрема культурної, й активізацію скоординованої інформаційної роботи закордонних дипломатичних установ України.

Визнанням розуміння державою зростаючої ваги культурно-інформаційного забезпечення зовнішньополітичної діяльності стало внесення 2020 року до програми діяльності КМ України відповідного пріоритету (цілі 16.3 із підтримки бізнесу, культури та спорту), який містить публічну дипломатію, інформаційні кампанії за кордоном, спрямовані на створення прихильної громадської думки щодо України. Проект «Концепції державної політики щодо досягнення цілі 16.3 «Український бізнес, культура та спорт отримують гідну підтримку за кордоном» Програми діяльності Кабінету Міністрів України» передбачав 2020 року проведення близько 290 культурно-іміджевих заходів за кордоном [23].

В Україні культурна дипломатія, передусім, здійснюється Міністерством закордонних справ, Міністерством культури та інформаційної політики, Міністерством освіти і науки, іншими відомствами та установами, неурядовими громадськими організаціями і приватними особами. Зокрема, Міністерство культури та інформаційної політики України (у структурі якого діє Управління міжнародного співробітництва), відповідно до Положення про це відомство, здійснює заходи, спрямовані на популяризацію культурних надбань Українського народу за межами України і світової культури в Україні, залучає представників української діаспори до участі в культурно-мистецьких проектах та інших видах культурної діяльності, підтримує між-

народний культурний обмін і сприяє співробітництву державних установ, громадських організацій та приватного сектору у сфері міжнародного культурно-мистецького співробітництва [16, с. 80 – 83].

Одним із головних інструментів поширення за кордоном національного культурного продукту та інформації про культурно-цивілізаційні здобутки українського народу виступає культурна дипломатія як напрям діяльності МЗС України та сукупність спеціалізованих підрозділів (закладів) у структурі центрального апарату МЗС, дипломатичних представництв України, інших культурно-інформаційних закладів (установ, об'єднань) державного й громадського характеру.

Серед провідних завдань МЗС, визначених Положенням про це відомство: захист дипломатичними засобами і методами культурних й гуманітарних інтересів держави, реалізація зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток культурних, гуманітарних, наукових та інших зв'язків з іноземними державами, міжнародними організаціями. Перед дипломатією поставлені, зокрема, завдання поширення за кордоном інформації про Україну, її місце і роль у світі для зміцнення позитивного міжнародного іміджу держави, забезпечення закордонних дипломатичних установ України відповідною інформаційною продукцією [24].

У грудні 2015 року в структурі Політичного департаменту МЗС України запровадили *Управління публічної дипломатії* (у складі відділів: культурної дипломатії; іміджевих проектів; зв'язків з громадськістю). Проте становлення підрозділу культурної дипломатії відбувалося повільно (три співробітники за штатом, частка на культурну дипломатію у бюджеті МЗС на 2016 рік не перевищувала 7,0 млн грн) [1, 14].

Відповідно до постанови КМ України за №1034 від 11.12.2019 «Деякі питання реформування державного управління» та з метою «посилення інституційної спроможності МЗС із формування державної політики у сфері зовнішніх зносин» з 19 грудня 2019 року наказом Міністра закордонних справ введено в дію нову структуру апарату МЗС України. Показово, що одним із двох Директоратів у складі МЗС став саме *Директорат публічної дипломатії* (38 штатних посад із 640 у центральному апараті МЗС), до компетенції якого

віднесено всю публічну комунікацію за кордоном, відносини з іноземною громадськістю та неурядовими об'єднаннями за кордоном, культурну дипломатію, іміджеві заходи на користь України тощо (нині підрозділ носить назву *Департаменту комунікацій та публічної дипломатії*). Крім того, важливі завдання із підтримання культурно-освітніх проектів для українців за межами України покладені на *Управління закордонного українства та гуманітарного співробітництва*.

Структуру згаданого Директорату утворили Управління публічної дипломатії та Управління з питань закордонного українства і гуманітарного співробітництва. До основних функцій Директорату (у частині, власне, культурної дипломатії) віднесено реалізацію проектів у сфері поліпшення міжнародного позитивного іміджу України, розробку нормативно-правових та концептуальних актів у сфері публічної та культурної дипломатії, підтримку діяльності Українського інституту, участь у заходах у сфері публічної та культурної дипломатії, координацію співробітництва міністерств і відомств, творчих колективів, митців із зарубіжними партнерами в рамках інформаційно-іміджевих та культурно-мистецьких заходів [15, 34].

12 березня 2021 року відбулася презентація документа «Публічна дипломатія МЗС 2.0»: Посилення голосу України в складних умовах гібридних загроз». Йшлося, зокрема, про пріоритетні проекти публічної дипломатії на культурному та науково-освітньому напрямках, завдання творення іміджу України як країни, привабливої для туризму, культурних відкриттів, освіти [18].

Указ Президента України за № 142 від 20.02.2006 затвердив «Положення про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України», який очолює дипломат у ранзі радника або першого секретаря відповідного дипломатичного представництва України.

На культурно-інформаційні підрозділи покладаються такі завдання:

- сприяння розвитку міжнародного співробітництва України з державою перебування в галузі культури, освіти, науки та техніки, туризму, фізичної культури і спорту;
- поширення в державі перебування інформації про Україну;
- ознайомлення громадян держави перебування з історією і культурою України, сприяння вивченню української мови на території цієї держави;
- підтримання зв'язків з українцями за кордоном, сприяння задоволенню їхніх культурно-мовних, інформаційних та інших потреб;
- поширення інформації про туристичні можливості та привабливість України, сприяння співробітництву з державою перебування у туристичній галузі.

Станом на грудень 2013 року в європейських країнах існувало 17 культурно-інформаційних центрів у складі закордонних дипломатичних установ України: в Австрії, Бельгії, Білорусі, Болгарії, Греції, Грузії, Естонії, Іспанії, Італії, Молдові, Польщі, Португалії,

Румунії, Туреччині, Угорщині, Франції, Чехії. При Посольстві України у ФРН діяла інформаційно-культурна агенція України [29].

До числа регулярних напрямів діяльності МЗС України впроваджено бюджетну програму «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України» [20].

Помітну роль у розвитку культурної дипломатії відіграють представники української діаспори, створені ними науково-освітні, академічні, молодіжні, релігійні, культурні організації. Українці за кордоном культурно, інформаційно, політично впливають та сприяють формуванню позитивного іміджу української держави. У багатьох державах з ініціативи української діаспори створені українські центри, які сприяють розвитку міждержавної співпраці – наприклад, Український національно-культурний центр (м. Прага), Український інститут у Швеції [17, с. 28].

Особливу роль у розвитку міжнародно-культурної комунікації відіграє *Український інститут (УІ)* – державна установа, яка представляє українську культуру у світі та формує позитивний імідж України за кордоном. Як визначають розпорядчі документи, «Український інститут – державна установа, що працює у сфері культурної дипломатії. Діяльність установи спрямована на покращення розуміння і сприйняття України у світі та розвиток її культурних зв'язків з іншими країнами» [31].

Інститут був заснований розпорядженням КМ України за № 430-р від 21.06.2017 за зразком відомих спеціалізованих установ культурної дипломатії (як-от Британська Рада, Французький Інститут, Гете-Інститут, Польський Інститут, Інститут Сервантеса) та належить до сфери управління й фінансування МЗС України [27].

Фактично установа розпочала діяльність лише влітку 2018-го, маючи 12 штатних посад – її очолив професійний культурний менеджер В. Шейко (з 11-річним досвідом керівної роботи у представництві Британської Ради в Україні). 2018 року УІ мав бюджет у 20 млн грн (переважно на утримання себе) – натомість її директор вважав, що для розгортання роботи за кордоном необхідно щонайменше 200 – 300 млн грн. Існують плани розгортання з 2021-го 5 – 6 представництв недипломатичного статусу за кордоном [7].

Структуру УІ складають адміністрація та відділи: програмний, комунікаційний, інформаційно-аналітичний, юридичний, фінансовий, адміністративний, закупівель.

Ведеться робота із визначення моделі та створення мережі закордонних представництв УІ. На основі аналізу світового досвіду розглядаються такі можливі типи зарубіжних філій :

1. Філія або представництво державної установи «Український інститут», створені відповідно до законодавства країни перебування.

2. Неприбуткова організація, зареєстрована за кордоном, яка отримує статус представництва та право

здійснювати програмну діяльність від імені Українського інституту відповідно до рамкового договору та узгодженого бюджету.

3. Працівники закордонної дипломатичної установи України, які виконують функції представників (менеджерів) Українського інституту та безпосередньо підпорядковані Інституту щодо програмних та комунікаційних питань.

4. Фізичні особи, резиденти країни перебування, з якими Український інститут укладає трудові договори, уповноважуючи здійснювати відповідну діяльність за кордоном.

Для обговорення концептуальних засад та практики розвитку культурної дипломатії запроваджено фахову платформу «Міжнародний форум культурної дипломатії». У липні 2020-го МЗС та УІ провели серію дискусій щодо сучасних завдань культурницької діяльності за межами України.

Станом на 2020 рік УІ визначив такі *пріоритетні завдання своєї діяльності*:

- підвищення пізнаваності України у світі через поширення знання про Україну;
- популяризація української мови та культури за кордоном;

- розбудова міжнародного діалогу через підтримку міжнародних обмінів, забезпечення участі України у проектах співпраці в галузі креативних індустрій, культури, освіти, науки, економіки та інших сферах;

- поширення українського досвіду розвитку громадянського суспільства, державотворення, відданості цінностям свободи, демократії, національної єдності.

Розроблена Стратегія діяльності УІ на 2020 – 2024 роки. Нині до провідних форм діяльності Українського інституту віднесено:

- репрезентацію української культури за кордоном;
- забезпечення участі України у визначальних культурних, освітніх і наукових подіях світу, міжнародних обмінів та мобільності;
- провадження іміджевих проектів;
- популяризація за кордоном української мови та культурних здобутків тощо [31].

До 2021 року штатна чисельність установи зросла до 60 посад, бюджет перевищив 122 млн грн. Лише 2019-го УІ охопив своїми заходами 11 країн (цільова аудиторія – до 170 тис. осіб), у 49 країнах відбулися заходи із підтримки зв'язків із закордонними українцями, у 52 державах пройшло 149 заходів із забезпечення міжнародної присутності та забезпечення позитивного іміджу України. Серед заходів установи 84 спрямовувалися на підтримку української мови, літератури, культури, історії, традицій українського народу, 35 – безпосередньо стосувалися українського мистецтва [20].

За жанрово-змістовною спрямованістю згадані проекти УІ (на прикладі 2019 року) розподілялися так: візуальне мистецтво – 33 %; музика – 25 %; кіно – 10 %; перформативне мистецтво – 12 %; комунікації – 6 %; українська мова – 5 %; по 1 % – робота з діаспорою, академічні проекти, література [33].

Висновки. Отже, в Україні відбулося, з урахуванням світового й вітчизняного досвіду та актуальних потреб забезпечення зовнішньополітичних позицій України у світі, становлення *культурної дипломатії як специфічного соціокультурного інституту* із визначеними нормативно-правовими і концептуальними засадами, функціями, формами і методами діяльності.

Він носить міжвідомчий характер, спирається на відповідні структури в центральному апараті та дипломатичних представництвах МЗС України, афільовану з ними спеціалізовану установу (Український інститут), профільні підрозділи відомства культури України, культурно-мистецькі та громадські організації, допомогу об'єднань української діаспори.

Здійснюється стратегічне планування культурно-просвітницької діяльності за межами України, налагоджується співробітництво з урядами та установами культурної дипломатії, неурядовими організаціями з гуманітарної діяльності. Поліпшується фінансування, організаційно-кадрове й інформаційно-аналітичне забезпечення системи просування українського культурного продукту у світі.

Дмитро ВЕДЕНЕСЬВ,
професор, доктор історичних наук,
професор кафедри арт-менеджменту
та івент-технологій Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв (Україна, Київ)

Список використаних джерел:

- Ботанова К. Україна як бренд. Ольга Жук і нова культурна дипломатія у МЗС URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/02/22/208496/>
- Будков Д.В., Веденєв Д.В. Слово правди про Україну. Міжнародна інформаційна діяльність Української держави. 1917–1920. Монографія. – К.: К.І.С., 2004. – 235 с.
- Веденєв Д.В. Становлення культурної дипломатії Української Народної Республіки періоду Директорії (1918 – 1920 рр.) // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2019. – № 2. – С. 18 – 22.
- Веденєв Д. Асиметричний («гібридний») тип конфліктності: культурно-інформаційна складова // Культурологічні та мистецтвознавчі паралелі: науковий і практичний вимір. Матеріали міжнародного симпозіуму. 6 червня 2019 р. – К.: НАККІМ, 2019. – С. 297 – 299.
- Веденєв Д. «Вишукана» гібридна зброя: ураження свідомості керманичів та інтелігенції // Виклики і ризики. Безпековий огляд Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння. – 2020. – № 9. – С. 20 – 32; № 10. – С. 14 – 26.
- Веденєв Д. «М'яка сила» і культурна дипломатія в парадигмі сучасних стратегій політичного впливу // Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали IV міжнар. наук. конф. 3 – 4 листопада 2020 р. К.: НАККІМ, 2020. – С. 36 – 37.
- Володимир Шейко: «Український інститут представлятиме інтереси і цінності сучасної української політичної нації» URL: https://lb.ua/culture/2018/06/13/400222_volodimir_sheyko_ukrainskiy.html
- Глаголев В.С., Бирюков Н.И., Зарубина Н.Н. Межкультурная коммуникация в условиях глобализации: М.: Проспект, 2012. 214 с.
- Гуцал С.А. Публічна дипломатія як сучасний пріоритет зовнішньої політики держави // Стратегічні пріоритети. 2010. № 3. С. 106 – 113.
- Зикув Н.І. Культурна дипломатія у контексті міжнародних стратегічних комунікацій // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Філологія. 2020. Вип. 22. С. 165 – 177.
- Інноваційна дипломатія XXI століття. К.: КІМО, 2012. 408 с.
- Іванов В. Эффективное войск и вооружений. Стратегия «мягкой силы» все более активно используется в мировой политике // Независимое военное обозрение. 2017. 19 мая.
- Костира І. Роль та місце культурної дипломатії у системі зовнішньополітичних відносин // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2018. Т.33. С. 141 – 146.
- Костров В. Культурна дипломатія України: чому не використовуємо резерви // Віче. 2016. № 14. С. 7 – 10.
- Кравченко В. МЗС з обмеженою відповідальністю // Дзеркало тижня. 2020. 11 – 17 січня.
- Культурна дипломатія: стратегія, моделі, напрями // Культурологічний альманах. Вип. 5. Вінниця, 2017. 188 с.
- Лудцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах // Humanitarian vision. Львів, 2017. Т.3. № 1. С. 25 – 30.
- МЗС України презентувало пріоритети публічної дипломатії на 2021 – 2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-prezentuvalo-prioriteti-publichnoyi-diplomatiyi-na-2021-2025-roki>
- Оля Жук: Через економію на культурі під час війни Україну сприймають як жертву з віялом проблем. URL: <http://life.pravda.com.ua/culture/2017/02/15/222606/>
- Паспорт бюджетної програми на 2019 рік Українського інституту. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/budget/passports2019/passport-1401110.pdf>
- Петров В. В. Культурна дипломатія як інструмент протидії гібридним загрозам // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Вип. 1. 2019. С. 186 – 190.
- Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. О. П. Розумної, Т. В. Черненко. К.: НІСД, 2016. 92 с.
- Проект «Концепції державної політики щодо досягнення цілі 16.3 «Український бізнес, культура та спорт отримують гідну підтримку за кордоном» Програми діяльності Кабінету Міністрів України» URL: <https://program.kmu.gov.ua/meta/ukrainskij-biznes-kultura-ta-sport-otrimuut-gidnu-pidtrimku-za-kordonom>
- Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України. Постанова КМ України від 30 березня 2016 р. № 281 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#n8>
- Про «Стратегію сталого розвитку «Україна-2020». Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». Указ Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>
- Про утворення державної установи «Український інститут». Розпорядження КМ України від 21 червня 2017 р. № 431-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/250094619>
- Процюк М. В. Публічна і культурна дипломатія як засіб «м'якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2016. Вип. 2. С. 21 – 28.
- Розумна О.П. Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. 13 травня 2014 р. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/optimizaciya-posilennya-kulturnoi-prisutnosti-ukraini-v-evropi>
- Сербіна Н. Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. № 1. С. 122 – 131.
- Стратегія Українського інституту на 2020–2024 рр. URL: <https://ui12.sharepoint.com/sites/A122/comms/Shared%20Documents/Website/Public%20Docs/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202020-2024/Strategy-Ukrainian%20Institute.pdf>
- Інноваційна дипломатія XXI століття. К.: КІМО, 2012. 408 с.
- Український інститут. Річний звіт за 2019 р. URL: https://ui.org.ua/annualreport2019?fbclid=IwAR1zXQ7vqm64SHzqpbIb8i69_hq74zAPcvbBtDY0y6UcbmwnxWV0jfsA9YeQ
- У нас достатньо засобів, щоб досягти поставлених цілей – дипломат про МЗС Зеленського URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/2019-12-22/u-nas-dostatochno-sredstv-dlya-togo-chtobyi-dostich-postavlenyih-tseley---diplomata-o-mide-zelenskogo/29977>
- Ціватий В.Г. Зовнішня культурна політика України (1991 – 2011 рр.) // міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. К., 2011. Вип.20. С.70 – 83.
- Шамборовський Г., Мусієнко Н. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні // Агора: 36. наук статей, 2015. Вип.14. С. 91 – 100.